

Als eerevoorzitters van het Congres werden benoemd de heeren Mr. *Joseph E. Sterrett*, de voorzitter van het eerste Congres in 1904 in St. Louis gehouden, en *E. van Dien*, voorzitter van het Congres in 1926 in Amsterdam gehouden. De eerste was niet aanwezig, maar onze heer *Van Dien*, die alle vergaderingen bijwoonde, was het middelpunt van de belangstelling en hartelijk klonk het applaus, waarmede hij op den morgen van de opening begroet werd. Duidelijk bleek, dat niet alleen bij hen, die het Congres in Amsterdam bezocht hadden, maar ook bij alle andere leden van dit Congres, de heer *Van Dien* een populaire figuur was.

Er waren volgens de mededeelingen voor deze „greatest gathering of accountants ever held” ruim 2000 leden ingeschreven, die echter lang niet alle op de openingszitting of de verdere bijeenkomsten aanwezig waren. Vreemdelingen waren ingeschreven uit:

Australië, Austria, Canada, Czechoslovakia, Cuba, England, Finland, Germany, Hawaiï, Holland (8), Honduras, Hungary, Ireland, Italy, Japan, Norway, Porto-Rico, Roumania, Russia, Switzerland, twintig verschillende landen dus. De benaming „Internationaal” was dus wel verdiend.

De Hollanders die in New-York samenkwamen waren de volgende heeren: *H. J. Bekkering*, *E. van Dien*, *R. A. Dijker*, *G. P. J. Hogeweg*, *Prof. Th. Lîmperg Jr.*, *Prof. Dr. N. J. Polak*, *J. A. van der Ploeg* en *James Polak*, waarvan de heeren *E. van Dien* als eerevoorzitter van het Congres en *G. P. J. Hogeweg* namens de Nederlandse afgevaardigden bij de opening het woord voerden.

Onder de meer dan zestig inleidingen, die ons op den openingsdag werden ter hand gesteld, waren er drie van Nederlandsche hand, nl. „Development of Professional Accounting in Continental Europe” van *E. van Dien*, „Legislation and Education for the Accounting Profession” van *R. A. Dijker* en „Theories of Depreciation” van prof. Dr. *N. J. Polak*.

Doordat de inleidingen aan de Congresbezoekers zoo laat ter hand gesteld werden, was een algemeene gedachtenwisseling over de ongetwijfeld rijke stof onmogelijk. Wel waren de Amerikaanse Congresbezoekers in dat opzicht gelukkiger geweest, doordat zij de lezingen een aantal dagen vooruit ontvangen hadden, maar het groote aantal lezingen had hen blijkbaar ook afgeschrikt, zoodat in hoofdzaak alleen de vooruit officieel uitgenoodigden over de hen aangewezen lezingen spraken, waarbij enkelen zich bepaalden tot een overzicht van het geschrevene. De inleiders zelf kwamen over het algemeen niet aan het woord, tenzij zij van de drie minuten gebruik wensechten te maken, die hen voor repliek gegeven werd. Deze organisatie leek ons niet erg gelukkig, maar was ook wel eenigszins een gevolg van de overlading.

Op den eersten dag werden na de officieele openingsrede van den voorzitter, Colonel *Robert H. Montgomery*, en de begroetingen van de buitenlanders, de lezingen behandeld betreffende de ontwikkeling van het beroep en de opleiding in de verschillende landen en betreffende de wettelijke regelingen. Daartusschendor kwamen welkomst toespraken van de officieele vertegenwoordiging van den Staat New-York en van den burgemeester van New-York City, die beiden door ambtsbezigheden verhinderd waren geweest, reeds bij de opening aanwezig te zijn.

De tweede dag was gewijd aan de vraagstukken betreffende Depreciation and Obsolescence.

Op den derden dag kwamen verschillende onderwerpen ter sprake, nl. Principles of Valuation, Balance Sheets, Consolidated Accounts, External Influences affecting Accounting Practises en The Accountants Responsibility for the Inventory.

De Donderdag was gewijd aan Cost Accounting, Standard Costs, en Distribution and Selling Costs, de Vrijdag aan Commercial Budgetary Practise, en Municipal and Governmental

Budgets, terwijl Zaterdag vóór de sluiting nog aan de orde gesteld werden de lezingen over The Natural Business Year en de Thirteen-month Year Calendar Reform.

Ik moet het bij dit algemeen overzicht laten, het is niet mogelijk een overzicht van den inhoud der lezingen te geven, maar wellicht zal er later nog wel gelegenheid zijn, op eenige er van terug te komen. Er was stof genoeg, maar ..... overlading schaaude.

Dat aan het Entertainment Program ook veel zorg gewijd was, ligt voor de hand. De „events” waren verdeeld in vier klassen.

- a. Luncheons en dinners,
- b. Specially arranged sightseeing trips,
- c. Sports — golf, tennis, baseball and others,
- d. Boatrides and automobile drives.

De Roofgarden van de Accountants Club was elken avond beschikbaar, en deze gaf een welkome afkoeling na de ontzettende hitte die in de Congreszaal de bezoekers plaagde.

Niet onvermeld mogen blijven, het groote banquet, aangeboden aan de buitenlandsche gasten door de New-York State Society of Certified Public Accountants, en de stoomboottocht op de Hudson met diner aan boord, bij welke gelegenheden de Amerikanen zich gulle gastheeren toonden.

Als het Congresboek verschijnt, zullen velen het zich ongetwijfeld aanschaffen om rustig kennis te nemen van het vele, dat in de Congresweek inzake beroepsvragen is medegedeeld.

H.

DE TAAK VAN DEN ACCOUNTANT IN HET VERZEKERINGSBEDRIJF

IV

Vervolg en slot der discussie over de praeadviezen uitgebracht op de Verzekeringsdag van 20 October 1928 door *R. A. Dijker*, accountant te 's-Gravenhage en *H. R. Reder*, accountant te Amsterdam ¹⁾

De Heer *H. R. Reder* beantwoordt de sprekers als volgt.

Ik mag wel beginnen met de opmerking, dat ik mij er niet van bewust ben, heden ten aanzien van de beginselen der contrôleleer een andere meening te hebben verkondigd dan ik in mijn vroegere referaten over dit onderwerp heb gedaan; de opvatting van den Heer *De Goey*, dat zulks wel het geval zou zijn, moet op een misverstand berusten. Ik vermoed, waar de oorzaak ligt van dit misverstand; de Heer *de Goey* en ik bedoelen, indien wij over „interne contrôle” spreken, niet hetzelfde, en daarom verdenkt hij mij ervan, dat ik heden, in strijd met mijn vroeger herhaaldelijk geuite meening, dat de accountant uitsluitend op eigen waarneming mag afgaan, thans het „steunen op de interne contrôle” principieel niet zou hebben verworpen.

Ik heb er geen bezwaar tegen, om met den Heer *de Goey* het complex van maatregelen, dat men in de bedrijven neemt om de boekhouding haar contrôle-functie op doeltreffende wijze te doen verrichten, te bestempelen met den naam „interne contrôle”, hoewel ik persoonlijk van meening ben, dat deze benaming feitelijk een ander begrip omvat; en ik heb er nimmer bedenking tegen gecopperd, dat de accountant bij zijn contrôle-arbeid gebruik zou maken van de middelen, die een aldus ingerichte administratieve verantwoording biedt ter bekorting van zijn onderzoek, door de mogelijkheid van het omvatten van een reeks van boekingsposten in een enkele contrôle-handeling,

¹⁾ De in dit en het voorgaande nummer opgenomen discussie werd overgenomen uit „Het Verzekeringsarchief” met goedvinden van de Redactie van dit tijdschrift.

zonder dat de doeltreffendheid der controle wordt geschaad. Maar daaruit mag de Heer *de Goey* zeker niet afleiden, dat ik bezig zou zijn, op vroeger gehuldigde beginselen terug te komen; integendeel, ik ben nog steeds van meening, dat een accountant, die steunt op de „interne controle” in de eigenlijke beteekenis, zijn arbeid ondergraaft en daaraan elken feitelijke grondslag ontnemt. Interne controle in de eigenlijke beteekenis wil zeggen: controle, die in dienst van een onderneming zijnde personen uitoefenen op andere beambten dier onderneming.

Het is mij niet duidelijk, wat de Heer *de Goey* bedoelt met zijn opmerking, dat: „de accountant mag steunen op hetgeen „bij de maatschappij zelve bestaat, mits hij zich ten volle heeft „overtuigd van de doeltreffendheid van het bij de maatschappij „bestaande systeem en hij zich, waar en wanneer hij zulks verkiest, bij voortdurende van de goede werking overtuigt”. Wat beteekent „bij voortdurende” anders dan dat de accountant op grond van eigen waarneming vaststelt, dat het noodzakelijke cijfer-verband over al aanwezig is, waar het zijn moet, en dat men niet sluitend heeft „gemaakt” hetgeen in wezen niet sluitend is? Ik zie hiervoor inderdaad geen ander middel dan het door den accountant nauwkeurig volgen van de mutaties en het zelfstandig opmaken van de wijzigingen in de totaalcijfers, welke straks verantwoord moeten worden. Dat hiervoor echter een „doublure” der administratie noodig zou zijn is een meening, die ik niet gaarne zou onderschrijven; bij een doeltreffend ingerichte verantwoording beperkt de arbeid zich tot controle der boekingen, tellen en vastleggen van totaalcijfers.

Er is nog een punt in de uiteenzetting van den Heer *de Goey*, hetwelk mij aanleiding geeft, hem van repliek te dienen en dit niet geheel over te laten aan mijn mede-praeadviseur, die op het overige betoog van den geachten debater omtrent de wiskundige reserve wel dieper zal ingaan. De Heer *de Goey* kan zich namelijk met de 4e stelling van mijn co-referent slechts dan vereenigen, indien de daarin geuite meening, dat de accountant zich bij zijn controle niet mag bepalen tot de formeele juistheid der boekingen, slechts betrekking heeft op gevallen van frauduleuzen aard. Ware het anders, dan zou de accountant volgens de meening van den Heer *de Goey* „te veel gaan in de richting van bemoeienis met de beheersdaden”.

Ik ben het niet met den geachten debater eens, dat de „bemoeienis met de beheersdaden” zich zou moeten beperken tot ingrijpen in gevallen van frauduleuzen aard. En het zou mij spijten, indien de Heer *Dijker* zich inderdaad, zooals de Heer *de Goey* meent, principieel deze beperking zou opleggen. Met een voorbeeld wil ik toelichten, hoe ik de zaak zie.

Veronderstellen wij, dat de Directie van een verzekeringsmaatschappij het bedrijf betreft in risico's, waarvan elk welkenk mensch moet meenen, dat zij een gevaar vormen voor de positie der vennootschap en deze leiden in een richting, die met gezonde bedrijfsvoering niet in overeenstemming kan worden geacht. Zou de accountant, wiens eerlijke overtuiging het is, dat men vabanque-spiel speelt, of handelingen verricht, die in strijd zijn met het doel der vennootschap, moeten zwijgen, omdat het afsluiten van posten, resp. het besteden van gelden, tot de beheersdaden behooren? En doet hij zijn plicht, indien hij de jaarrekening in een dergelijk geval zonder voorbehoud goedkeurt, omdat in het afgelopen boekjaar het geluk met de bedrijfsleiders was en er bij het opmaken der balans nog geen bepaald aanwijsbare gevolgen waren? Ik meen het tegendeel. Ook al zijn balans en winstrekening in dit geval formeel juist en ook al is er van frauduleuze handelingen geen sprake, dan nog brengt de functie, die de accountant in het maatschappelijk verkeer heeft te vervullen, met zich, dat hij zijn bezwaren kenbaar maakt en wijst op de gevaren, die ernstige afwijking van als gezond erkende beheersbeginselen in zich sluiten.

Ik herhaal, dat de accountant het middel van openlijke critiek op het beheer met de uiterste voorzichtigheid moet hanteeren.

Maar ik ontken, dat hij in beginsel tot deze critiek slechts gerechtigd zou zijn, indien zij betrekking heeft op handelingen van frauduleuzen aard. De begrenzing is aldus niet juist gesteld; ook zonder dat er van fraude sprake behoefte te zijn, kunnen zich excessen voordoen, ten aanzien waarvan zwijgen door den accountant in strijd moet worden geacht met de beteekenis van de taak, welke hij in het maatschappelijk verkeer heeft te vervullen.

De Heer *Mr. M. Buys* heeft de vraag aangeroerd, hoe de accountant moet staan ten opzichte van de door de Directie toegepaste methodes van reserveering voor loopend risico. Ik schakel bij de beantwoording van deze vraag uit de wiskundige reserve bij levensverzekeringsmaatschappijen, omdat ik aanneem, dat mijn geachte mede-inleider de behandeling van dit punt voor zijn rekening zal willen nemen. Ik beperk mij dus tot de schade-verzekeringsbedrijven. Ik meen, dat er hier voor den accountant van een hinderlijk gemis aan technische kennis in het algemeen geen sprake kan zijn. Eensdeels komt de reserveering in beginsel neer op het overbrengen naar volgende boekjaren van een evenredig gedeelte der bij vooruitbetaling ontvangen premies; anderdeels op het vaststellen, resp. benaderen der bekende, nog ongeboekte schaden. Welnu, in geen van deze beide richtingen is deskundigheid noodig, waarover de accountant niet zou beschikken.

Men versta mij wel; ik beweer niet, dat het vaststellen van schaden niet in vele gevallen bijzondere deskundigheid zou vereischen. Maar daarover beschikken in den regel ook de Directies der maatschappijen niet; zij doen zich voorlichten door experts, op grond van wier oordeel de schade-bedragen worden bepaald en wier rapporten ook den accountant als leidraad kunnen dienen bij de uitoefening van zijn taak.

Bij de beoordeeling van de vraag, of de toegepaste reserveeringsmethodes al dan niet in overeenstemming zijn met de beginselen van voorzichtig beleid, stuit de accountant naar mijn meening, althans bij de schade-verzekering, niet op overwegende bezwaren; hij moet dit ook doen, omdat deze „reserveeringen” van overwegenden invloed zijn op het beeld, dat de jaarrekening van de positie en de resultaten geeft. Mocht zijn zelfstandig oordeel in ernstige mate afwijken van dat der bedrijfsleiders, die de balans doen opstellen, dan is het zijn plicht van zijn afwijkende meening te doen blijken op zoodanige wijze, dat de draagwijdte van het meningsverschil duidelijk in het licht wordt gesteld. Dit alles natuurlijk slechts in die gevallen, waarin de toegepaste reserveeringsmethodes tot zoodanig ernstige gevolgen kunnen leiden, dat openlijke critiek in het belang van verzekerden en andere geïnteresseerden onvermijdelijk moet worden geacht.

De heer *Dr. A. Winter* verschilt met mij van meening ten aanzien van de vraag, waar de moeilijkheden bij de bedrijfsbeoordeeling grooter zijn: in de industrie dan wel in de verzekeringsbranche. Het is moeilijk en misschien ook wel overbodig, hier in een gedetailleerde motiveering te treden. Ik ontken geenszins, dat men, vooral bij de levensverzekeringsbranche, ingewikkelde problemen staat bij de beoordeeling van de balanspositie en van de bedrijfsuitkomsten. Maar in wezen is toch de opbouw van het verzekeringsbedrijf veel eenvoudiger dan die van industriele complexen, waar talrijke bedrijfs-economische vraagstukken, zooals bijv. de kostprijs-vorming en de verhouding tussehen voorraden, productie en omzetten, de voor de bedrijfsbeoordeeling aangewezen personen regelmatig bezighouden. Eenvormig is daarentegen het verzekeringsbedrijf, hetwelk is opgebouwd uit een reeks van gelijksoortige en in wezen niet ingewikkelde transacties.

Ik heb trouwens in mijn inleiding de tegenstelling tussehen industrie en verzekeringsbranche uitsluitend gemaakt met de bedoeling om te demonstreeren, dat de moeilijkheid in de uitoefening van de accountantstaak niet, zooals elders grootendeels

het geval is, ligt in de beoordeeling van de beteekenis der verschillende transacties voor de bedrijfsuitkomsten, doch wel in het enorme aantal dezer transacties en de daarmee onmiddellijk verband houdende boekingen. Naar mijn inzicht zou de inleiding niet doeltreffend zijn geweest, indien op dit eigenaardige verschijnsel niet de aandacht zou zijn gevestigd.

Tenslotte de opmerkingen van den Heer *Lotsij*, die ik in verband mag brengen met enkele punten in het betoog van mijn co-referent, welke mij aanleiding geven het niet met dezen laatste eens te zijn.

De Heer *Dijker* maakt onderscheid tusschen vermogensbalansen, winstbalansen en winstuitdeelingsbalansen en komt tot de slotsom, dat verzekeringsmaatschappijen practisch op deze laatste soort van balansen aangewezen zijn; op grond hiervan motiveert hij het vormen van geheime reserves en bepaalt hij tevens het standpunt, dat de accountant te dien aanzien heeft in te nemen.

In het eind ben ik het, zooals de Heer *Lotsij* terecht heeft opgemerkt, met den Heer *Dijker* eens, dat het volgen eener balanspolitiek, welke tot zoogenaamde „geheime reserves” leidt, door den accountant niet behoeft te worden tegengegaan. Rechter op geheel andere gronden. Ik geloof niet aan het nut eener onderscheiding tusschen de verschillende soorten van balansen, die de Heer *Dijker* heeft opgesomd. Er is naar mijn inzicht maar één soort van balansen, welke hier in aanmerking komt: de gewone, voor het loopende bedrijf opgestelde vermogens-specificatie, welke onmisbaar is voor de winstbepaling; met winst-uitdeeling houdt deze geen, of slechts heel zijdelings verband. Het winstuitdeelings-vraagstuk mag in beginsel niet van invloed zijn op de balans-waardeering. Met het als doel voorop stellen van dezen factor maakt men naar mijn inzicht een principiele fout, die men met een beroep op de practisch gevormde gewoonten zeker niet ongedaan kan maken. Winstbepaling moet het doel zijn van overwegingen, die de balans-opstelling beheerschen; de balans behoort het sluitstuk te vormen op de boekhouding, die behalve controle-apparaat, tevens het middel is, om de bedrijfsresultaten te registreren en meetbaar te maken. Winstuitdeelen is een bijzaak, die men niet tot hoofdzaak mag maken.

Intusschen heeft de periodieke afsluiting, welke men met de balans-opstelling beoogt, naast practisch onmisbare voordeelen, ook nadeelen. De factoren, die de bedrijfsresultaten beheerschen, zijn niet alle meetbaar op korten termijn. De ervaring leert, dat eerst op den langen duur een grondig inzicht wordt verkregen in de risico's, welke de bedrijven loopen; op korten termijn bepaalde exploitatie-overschotten worden licht overschat. Wie erkent, dat dit gevaar voor overschatting in het bijzonder voor de verzekerings-branche groot is, moet het in beginsel tevens eens zijn met de toepassing van elk verdedigbaar middel, dat aangewend kan worden, om de bedenkelijke gevolgen van deze overschatting te keeren. Welnu, één dezer middelen wordt gevormd door het kweken van reserve's door het voorzichtig waardeeren van activa en het hoog aanslaan van risico en verplichtingen, overal waar daartoe op de lange baan gezien aanleiding bestaat.

De Heer *Lotsij* heeft intusschen gelijk, wanneer hij doet uitkomen, dat het anderzijds de plicht is van den accountant, om voor overdrijving te helpen waken. Inderdaad mag de reserveerings-politiek niet ontaarden in kennelijke benadeeling van aandeelhouders en andere belanghebbenden; zou de wind uit dezen hoek waaien en de reserveering het karakter dragen van misleiding, dan moet de accountant zich daartegen uit hoofde van zijn functie verzetten. Ik mag er echter op wijzen, dat in verreweg de meeste gevallen, waarin een voorzichtige balanspolitiek wordt gevolgd, de invloed daarvan op den koers van aandelen en, in het algemeen, op de beoordeeling van de desbetreffende onderneming, het tegendeel van ongunstig is; veel

meer worden in de praktijk de door den Heer *Lotsij* bedoelde belangen geschaad door kortzichtig beleid dan door de erkenning van het feit, dat één dag zonneschijn geen lente maakt.

De Heer *R. A. Dijker* beantwoordt de sprekers als volgt:

Mijn geachte co-referent heeft reeds uitvoerig de verschillende sprekers beantwoord, ook op die vragen welke tot mij waren gericht, zoodat ik kan volstaan met enkele korte aanvullingen. Daarnaast zal ik evenwel moeten doen blijken van een ander inzicht dan mijn collega, op eenige punten door hem bij de beantwoording der sprekers aangeroerd.

De Heer *De Goey* vestigt er de aandacht op dat bij de balans eener verzekering mij, in de eerste plaats belang hebben de verzekerden, in dien zin dat hun belang medebrengt de positie van de maatschappij te kennen. Daarmede zijn wij het natuurlijk allen roerend eens!

Wanneer de Heer *De Goey* hier nu evenwel aan vastknoopt dat hij voor de verzekerden daarom de „Vermogensbalans”, zooals de Heer *Reder* die ziet, verkiest boven de „Winstuitdeelingsbalans”, moet ik verklaren, die conclusie in geene deele te begrijpen. Het verschil tusschen de vermogensbalans en de winstuitkeeringsbalans, is uitsluitend gelegen hierin, dat uit de winstuitdeelingsbalans de geheime reserves niet blijken, die in de vermogensbalans als open reserves zouden moeten voorkomen. Welk belang nu hebben verzekerden er bij het bedrag dier geheime reserves te kennen, wanneer de winstuitdeelingsbalans reeds aangeeft, dat hun belangen veilig zijn? Wanneer de verzekerden uit de balans, die de minimumpositie aangeeft, reeds kunnen afleiden dat de toestand der onderneming gezond is, dan valt toch met een verwijzing naar hun belangen moeilijk te argumenteeren, dat feitelijk de geheime reserves uit de balans moeten blijken en met het oog op hun belang een vermogensbalans boven een winstuitdeelingsbalans, die de minimumpositie weergeeft, te verkiezen is.

Beter begrijp ik in dit verband den Heer *K. Lotsij*, die reeds door den Heer *Reder* beantwoord is en in de winstuitdeelingsbalans een gevaar ziet voor de aandeelhouders. Inderdaad! Niet de verzekerden, maar de aandeelhouders kunnen er belang bij hebben het bedrag der geheime reserves te weten. Ik geloof dat de Heer *Reder* er niet in is geslaagd het standpunt van den accountant tegenover de geheime reserves in verband met de belangen van aandeelhouders voldoende te omschrijven, wanneer hij zegt, dat het de plicht van den accountant is om voor overdrijving te waken. De moeilijkheid ligt hier juist in de beantwoording van de vraag waar een wijs en voorzichtig beleid eindigt en waar overdrijving begint.

De Heer *Reder* heeft gesteld dat de accountant zich tegen het vormen van geheime reserves moet kanten, wanneer die reserveering mocht ontaarden in een kennelijke benadeeling van aandeelhouders en andere belanghebbenden. Ik acht dit geen beginsel dat in 't bijzonder verband houdt met de taak en deskundigheid van den accountant, maar een algemeen maatschappelijk beginsel van goede trouw in het maatschappelijk verkeer, dat niet alleen door den accountant, maar ook door elk ander, die aan het beheer deelneemt, of daarop toezicht uitoefent, als zoodanig moet worden aanvaard.

Intusschen ben ik het met mijn geachten co-referent eens, dat overdrijving in het vormen van geheime reserves, wanneer de factor van kwade trouw, hierbovenbedoeld, niet aanwezig is, uiteindelijk zelden in het nadeel van aandeelhouders is en van den accountant dus zeker niet te spoedig kan worden verwacht, dat hij zich tegen die reserveering keert.

Met dat al ben ik evenwel niet blind voor de nadeel'ge gevolgen, welke in het bijzonder voor Verzekeringsmaatschappijen aan zeer groote, voor het bedrijf niet noodige, reserves verbonden zijn en ik wijs in dat verband op de moeilijkheden en gevaren voor de beheerders zelf aan de belegging der op deze wijze

in de onderneming gehouden gelden verbonden, en op het gevolg dat door het betrekkelijk lage rendement, dat uit de belegging komt, de bedrijfswinst wordt gedrukt. Op deze factoren zal de accountant, al is het dan niet in zijn accountantsverklaring, maar in zijn rapport aan de beheerders, ongetwijfeld hebben te wijzen.

Ik wijs er nog eens op, dat het vormen van geheime reserves meestal is tegen het direct financieel belang der beheerders zelf, omdat zulks hun tantième drukt. Voorzichtigheid bij het veroordeelen van dezen vorm van reserveering is ook uit dezen hoofde vanzelfsprekend geboden.

De Heer *De Goey* heeft verder gezegd dat ik, wanneer ik stel dat de controle op de premie-ontvangsten van bijzonder belang is met het oog op de juistheid der balansposten „Onverdiende premie” en „Loopend Risico”, ik dat niet juist heb gezegd en daarvoor had moeten zeggen: „Stand van de portefeuille”.

Ik mag mijn geachte collega er wel op wijzen, dat de accountant den stand van de portefeuille niet anders kan leeren kennen dan uit de premie-ontvangsten, natuurlijk inclusief koopsommen e.d. Voor den accountant ligt het beginpunt van zijn controle in de ontvangsten; wanneer hij die ontvangsten heeft gezien, dient hij vast te leggen de daaruit voortvloeiende verplichtingen en zooveel in zijn vermogen is toe te zien, dat die verplichtingen in dat jaar en ook in volgende jaren op de balans tot uitdrukking komen.

Blijkbaar heeft collega *De Goey* alleen het oog gehad op de premie-ontvangsten in het „loopende” jaar, terwijl ik vanzelfsprekend de premie-ontvangsten van het loopende jaar en de voorgaande jaren in aanmerking genomen wil zien.

De Heer *Reder* heeft bij de beantwoording van den Heer *De Goey* aan mij overgelaten dieper in te gaan op hetgeen genoemde debater heeft gezegd ten opzichte van de wiskundige reserve en de onafhankelijkheid der wiskundige adviseurs ten opzichte van de onderneming, waar zij de berekening dezer reserve controleeren en een attest omtrent de juistheid afgeven. Dit punt — de berekening en controle der wiskundige reserve — ligt evenwel buiten onze competentie, zooals door den Heer *Reder* en mij reeds bereids is opgemerkt. Liever zou ik daarom den geachten debater, die ter zake wel deskundig en tevens accountant is, een vraag willen stellen en wel deze. Is het inderdaad mogelijk, de hier bedoelde berekeningen te controleeren, zonder in een volledige doublure dier berekening te vervallen en is het voor een onafhankelijk deskundige mogelijk zich in betrekkelijk korten tijd een voldoende oordeel omtrent de juistheid te vormen?

Van het antwoord op die vraag en van den omvang der bemoeiingen van de Verzekeringskamer op dit punt, die mij mede onbekend zijn, zou o.m. mijn antwoord op sprekers vraag afhangen.

De Heer *Reder* heeft verder gemeend van mij te moeten overnemen de beantwoording van de laatste vraag van den Heer *De Goey* en verklaart dat het hem zou spijten, indien ik in casu den Heer *De Goey* een bevestigend antwoord gaf. Nu doet het mij leed, maar ik kan den Heer *Reder* toch dat verdriet niet besparen: ik ben het met den Heer *De Goey* eens, dat een accountant alleen dan bemoeienis met beheersdaden krijgt, wanneer die getuigen van kwade trouw, of besliste onbekwaamheid.

Ik verwachtte uit den aanhef van hetgeen de Heer *Reder* opmerkte, dat hij een geheel tegengestelde meening zou gaan verkondigen dan de Heer *De Goey*, maar tot mijn verwondering merkte ik, dat hij ten slotte tot ongeveer dezelfde conclusie komt. Ook bij de voorbeelden welke de Heer *Reder* ter argumentatie geeft is sprake van excessen als gevolg van kwade trouw of absolute onbekwaamheid.

Het is inderdaad mijn bedoeling dat alleen daar, waar van excessen sprake is, de accountant tot de beoordeeling van beheersdaden komt, en ik herhaal dat elkeen die bij het beheer

betrokken is, of daarop toezicht moet uitoefenen, eveneens in dat geval zal moeten oordeelen, en zoo noodig veroordeelen.

Binnen de normen, welke in het maatschappelijk verkeer voor de bedrijfsleiding gelden moet de accountant zich van elke bemoeienis van het beheer onthouden. Of de directeur den boekhouder een salaris wil geven van f 5000.— of f 6000.—, of hij de premie voor brandverzekering wil stellen van 1 ‰ op 2 ‰, zijn b.v. normale beheersdaden. Ook collega *Reder* zal wel niet bedoelen de bemoeienis van den accountant met het beheer zich tot de beoordeeling van deze en dergelijke beheersdaden te doen uitstrekken. Ook hij wil blijkbaar alleen wanneer de normen voor ieder duidelijk worden overtreden, evenals ieder, die bij het beheer betrokken is, verplicht is te doen, voor de gevolgen waarschuwen. Dit wil nu evenwel niet zeggen, dat de accountant niet achter de cijfers zou mogen kijken, dat hij zou hebben te accepteren al hetgeen hem door behoorlijke bescheiden gedekt, wordt voorgelegd. Het blijft zijn taak ervoor te zorgen, dat de rekening en verantwoording geeft een duidelijk en volledig beeld van het gevoerde beheer, om zoo straks hen, die wel geroepen zijn om over dat beheer te oordeelen, in staat te stellen zich dat oordeel met kennis van zaken te vormen.

Ik acht het een onjuiste opvatting, die ik in onze kringen wel heb gehoord, dat de accountant door zijn verklaring het bestuur déchargeert. Ik sta op het standpunt dat hij alleen de gegevens verschaft, welke tot richtsnoer kunnen dienen bij het verlenen van décharge, waar hij overigens buiten staat, en dat hij, daarnaast een attest afgeeft omtrent de juistheid eener te publiceren jaarrekening.

De Heer *De Goey* stelt de beperking wellicht wat te eng wanneer hij zegt dat de accountant zich alleen „in gevallen van frauduleuzen aard” met een beoordeeling van beheersdaden mag inlaten, maar uit de voorbeelden door den Heer *Reder* gegeven, kan ik toch niet afleiden dat hij zelf verder zou willen gaan dan in die gevallen, waarin door fraude, absolute onbekwaamheid of eigenlijke lichtzinnigheid zoozeer van de algemeene normen, welke aan een goed beheer mogen worden gesteld, wordt afgeweken, critiek uit te oefenen. In wezen is er dus niet zoo'n verschil als de woorden van den Heer *Reder* in den aanhef zouden doen vermoeden.

De opmerkingen van den Heer *Mr. M. Buys* zijn feitelijk volledig door mijn geachten co-referent beantwoord. Ook ik ben van meening, dat waar het hier feitelijk betreft het lezen en beoordeelen van statistieken, verzamelen en rangschikken van cijfers, de verzekerings-technische moeilijkheden niet zoo bijzonder groot zijn.

De wijze waarop de reserves worden berekend behoort ongetwijfeld tot de taak van hen die de balans opstellen, van de Directie der verzekeringsmaatschappij dus, maar ik geloof dat de accountant in het algemeen wel in staat is zich een oordeel te vormen over de basis waarop die reserves zijn vastgesteld. Waar hij als regel zal nagaan hoe de reserve — en ik doel hier in het bijzonder op de schaderreserve — in een volgend jaar afloopt, verkrijgt hij ook hier en bij elke maatschappij in het bijzonder, door ervaring een kijk op hetgeen dat bedrijf eischt, die voor het vormen van zijn oordeel van nut kan zijn.

En nu kom ik aan het voornaamste geschilpunt tusschen collega *Reder* en mij.

Evenals de Heer *De Goey* heb ook ik gemeend — zij het dan op een ander punt — den Heer *Reder* heden een andere stelling te hooren verkondigen dan ik vroeger van hem had meenen te vernemen en dan ik ook nog meen te lezen uit de stellingen voor deze inleiding door hem vervaardigd. Het verwondert mij n.l. dat de Heer *Reder*, die aan den eenen kant stelt, dat de balans de vermogenspositie „juist” moet weergeven en de winstrekening het bedrag „dat inderdaad is verdiend”, desniettegenstaande „geheime reserves” toelaatbaar acht.

Dit is dunkt mij alleen mogelijk, wanneer hij aan het begrip

„juist” of „inderdaad verdiend” of wel aan het begrip „geheime reserve” een andere beteekenis geeft, dan die wij gewoon zijn daaraan te hechten, want anders sluiten de begrippen „juiste vermogenspositie” en „inderdaad verdiend” „geheime reserves” ten eenenmale uit.

Ik heb uit vroegere mededeelingen van den Heer *Reder* gemeend te moeten afleiden dat hij een tegenstander van „geheime reserves” op de balans was en meende in zijn stellingen daarvan een bevestiging te zien.

De Heer *Reder* zegt dat hij niet gelooft aan het nut van het onderscheid van verschillende soorten balansen.

Vroeger toen de onderneming werd beheerd door een zelfstandig handelend koopman, kon er inderdaad slechts sprake zijn van één balans en één winstrekening, welke beide ten doel hadden om tot winstbepaling te komen. De verhoudingen zijn evenwel gewijzigd. Bij de grootere ondernemingen hebben wij enerzijds Commissarissen, Directie en den staf, die gezamenlijk het beheer voeren en anderzijds de aandeelhouders, die men oorspronkelijk beschouwde als de eigenlijke ondernemers, maar omtrent wier relatie tot de onderneming wij ons een ander beeld hebben leeren vormen. Het is m.i. principieel onjuist om te stellen dat de balans ook voor deze laatste groep — dus voor de aandeelhouders — altijd tot doel zou hebben winstbepaling en een sluitstuk te vormen op de boekhouding, terwijl de winstuitdeeling daarbij slechts bijzaak zou zijn.

Het verschil in verhouding tegenover de onderneming voor wat betreft Directie en Commissarissen enerzijds en aandeelhouders en andere belanghebbenden anderzijds, brengt mede een andere doelstelling ten opzichte van de jaarrekening. De balans en winstrekening hebben uit een bedrijfs-statistisch oogpunt een andere beteekenis, dan bezien van uit het beheer der onderneming.

De onderscheiding door mij aan het aangehaalde artikel van Prof *Polak* ontleend, lijkt mij, in tegenstelling met collega *Reder*, van buitengewoon groot nut om de gedachte te bepalen en tot een juiste doelstelling te komen. Het doel van de jaarrekening is voor de directe beheerders de bedrijfsresultaten nauwkeurig en gedetailleerd te leeren kennen, maar die doelstelling bestaat niet voor de balans en winstrekening, die aan aandeelhouders wordt voorgelegd en mede ten behoeve van andere belanghebbenden gepubliceerd, daar treedt de winstuitdeeling meer op den voorgrond, daar kan kennis van de minimum vermogenspositie der onderneming voldoende zijn.

De Heer *Reder* stelt dat de doelstelling: winstuitdeeling, principieel fout is en men die fout niet met een beroep op de in de praktijk gevormde gewoonten ongedaan kan maken.

Ik meen omgekeerd, dat men in de praktijk der bedrijfshuishoudkunde en het maatschappelijk verkeer gevolgde gewoonten, die stammen uit de daar gegroeide verhoudingen, niet mag negeren en wanneer men haar principieel onjuist acht, dat nader zal moeten argumenteeren. Wij moeten uitgaan van of althans onze conclusiën toetsen aan de waarnemingen uit de praktijk en kunnen hetgeen daar leeft en groeit niet, als niet passend in onze theorie, eenvoudig ter zijde schuiven.

Maar ook al acht men deze methode onjuist, en mocht zulks terecht geschieden, dan nog moet ik er op wijzen, dat mijn collega zich evenals ik tot taak gesteld heeft de accountantsverklaring te zien „in het maatschappelijk verkeer en bij den huidige stand van het accountantsberoep in Nederland”. Naar mijn waarneming, komt het verschijnsel van de balans en winstrekening met verschillende doelstelling zooals die hier is omschreven in de praktijk vaak voor en de rapporten en verklaringen van verschillende vooraanstaande accountants sluiten zich bij beide stukken aan. Van uit zijn zelf gekozen standpunt kan mijn geachte co-referent dit verschijnsel niet voorbijgaan.

In tegenstelling met mijn collega *Reder* meen ik verder, dat het een principieele fout zou zijn om bij het opmaken van de

publicatie-balans, de winstuitdeeling niet in de eerste plaats in het oog te houden, maar als bijzaak te beschouwen, men zal zich wel niet degelijk moeten vergewissen of de winst, welke men op de jaarrekening voor aandeelhouders bestemd tot uitdrukking brengt en die ingevolge de dikwijls imperatieve voorschriften van de statuten ook voor een deel tot uitdeeling zal moeten worden gebracht, werkelijk in liquide middelen aanwezig is en zonder schade voor de onderneming tot uitkeering kan worden gebracht.

Ook zie ik een tegenstelling in het beweren van mijn geachten co-referent, wanneer hij enerzijds stelt dat de balans behoort te zijn het sluitstuk op de boekhouding, die de resultaten juist moet hebben geregistreerd, naar onmiddellijk daarop laat volgen dat het kweken van reserves door het voorzichtig waardeeren van activa en het hoog aanslaan van risico's en verplichtingen, aanbeveling verdient. Hij komt op deze wijze toch ook tot tweërlei winstbepaling in verband met de verschillende doelstelling en leidt uit de eigenlijke winstberekening de mogelijke winstuitdeeling af.

Hieruit concludeer ik, dat er ten slotte, evenals bij de kwestie ten opzichte van de controle op het beheer, ook op dit punt niet zulk een principieel meningsverschil tussehen den Heer *Reder* en mij is, als men bij oppervlakkige beschouwing van zijn antwoord aan de debaters zou kunnen vermoeden.

WETENSCHAPPELIJKE BEDRIJFSORGANISATIE

In verband met het feit, dat „wetenschappelijke bedrijfsorganisatie” niet van de lucht is en er over dit onderwerp nog al eens geschreven is in den laatsten tijd, waarbij dan tevens ter sprake kwam, wie deze „wetenschappelijke bedrijfsorganisatie” moeten uitvoeren, meenen wij, dat het onderstaande niet ongeplaatst mocht blijven.

Wetenschappelijke bedrijfsorganisatie is een onderwerp waarmede bedrijfsleiders en accountants zich reeds lang bezig hebben gehouden. Het organiseerende deel van den accountantsarbeid kan dan ook o.i. een der voorloopers van de wetenschappelijke bedrijfsorganisatie worden genoemd.

Hierbij denken wij vanzelf aan de vele malen, dat er op accountants-vergaderingen, in tijdschrift-artikelen en bij lezingen ernstig gewezen werd op de noodzakelijkheid van meerdere samenwerking tussehen technische en administratieve functionarissen in het bedrijf.

Ook in de bedrijven zelf werd, bijv. door het houden van lezingen getracht zoowel bij het administratief- als technisch personeel grootere belangstelling op te wekken voor administratieve gegevens.

De bedrijfs-ingenieurs zijn zich in de laatste jaren ook voor wetenschappelijke bedrijfsorganisatie gaan interesseeren en wel nog meer toen het beroep van raadgevend ingenieur naar voren kwam.

Het is dan ook verheugend te constateeren, dat de bedrijfs-ingenieurs meer en meer in woord en geschrift getuigenis afleggen van hun zeer gewaarleerde belangstelling.

Bij de werkzaamheden, die de raadgevend ingenieur in de wetenschappelijke bedrijfsorganisatie heeft te verrichten moet o.i. gewezen worden op een gevaar, dat lang niet denkbeeldig is.

De raadgevend ingenieur, al of niet in het bezit van een „boekhoudknobbel” moet niet van meening zijn, dat de afdeeling „Accountancy” (inrichtings- en controleleer) tot zijn terrein behoort.

Indien in een bedrijf een raadgevend ingenieur wordt geroepen, van wien later blijkt, dat hij het standpunt inneemt, dat inrichtings- en controleleer wel tot zijn terrein behoort, dan komt, indien er in zulk een bedrijf een accountant werk-